

29.10.2025 kontrolliakt nr 12.2-4/24 riigihanke teostamise kontrollimise kohta Tartu Linnavalitsuses

Kontrollimise alus:	Rahandusministeeriumi 28.11.2024 kiri nr 12.2-4/3-1
Hankija nimi:	Tartu Linnavalitsus
Hankija registrikood:	75006546
Hankija õiguslik vorm:	avaliku sektori hankija
Hankija esindusõiguslik isik:	linnapea Urmas Klaas
Kontrolliperiood:	12.08.2022-16.12.2022

1. Kontrollimise eesmärk ja ulatus

- 1.1. Kontrollimisele kuulus Tartu Linnavalitsuse (edaspidi *hankija*) avatud hankemenetlusena korraldatud riigihange „Tartu koduta loomade varjupaiga ehitustööd“ (viitenumber 249912) (edaspidi ka *riigihange*).
- 1.2. Hankija alustas riigihangete registris (edaspidi *eRHR*) riigihanget 06.05.2022 avaldatud hanketeatega, pakkumuste esitamise tähtpäevaks oli 13.06.2022. Riigihanke tulemusena on hankeleping sõlmitud 12.09.2022.
- 1.3. Kontrollimise eesmärgiks oli anda hinnang, kas hankija on riigihanke korraldamisel kehtestanud riigihanke alusdokumentides riigihangete seaduse (edaspidi *RHS*) § 77 lg 6¹ ja lg 7¹ ning 01.01.2022 jõustunud keskkonnaministri 29.06.2021 määruse nr 35 „Hankelepingu esemeks olevate toodete ja teenuste keskkonnahoidlikud kriteeriumid ja nende kohta riigihanke alusdokumentides kehtestavad tingimused“ (RT I, 02.07.2021, 13) (edaspidi *määrus nr 35*) alusel (minimaalselt kohustuslikke ja soovituslikke) keskkonnahoidlikke kriteeriume.
- 1.4. RHS-is ning määruses nr 35 sätestatud nõuetest kinnipidamist on kontrollitud *eRHR*-is avaldatud andmete alusel.
- 1.5. Järelevalvemenetluses kontrollitakse üksnes hankija tegevuse õiguspärasust (RHS § 203 lg 3). Seetõttu ei ole Rahandusministeerium järelevalvemenetluses kontrollinud hankija tegevuse otstarbekust ega hinnanud hankija otsuste ja toimingute tulemuslikkust.
- 1.6. Rahandusministeeriumil on õigus anda soovitusi ja juhiseid RHS-i paremaks järgimiseks ja rikkumiste ärahoidmiseks. Soovitused ja juhised võivad sisalduda järelevalvemenetlust lõpetavas dokumendis (RHS § 210), sh valimipõhises järelevalvemenetluses koostatavas kontrolliaktis (RHS § 205 lg 4 p 3).
- 1.7. Kontrolliakti projekt edastati hankijale tutvumiseks ja arvamuse avaldamiseks 23.10.2025. Hankija teavitas Rahandusministeeriumit kontrolliakti projektiga tutvumisest 27.10.2025. Arvamust kontrolliakti projekti kohta ei koostatud.

2. Kokkuvõtte järelevalvemenetluse tulemustest

- 2.1. Hankija ei ole riigihanke alusdokumentide koostamisel järginud määruse nr 35 lisa 1 p-des 1.1-1.4 sätestatud kohustuslikke keskkonnahoidlikke kriteeriume, jättes riigihanke mahtu kuuluva mööbli hankimisel kehtestamata minimaalselt nõutavad keskkonnahoidlikud tingimused.
- 2.2. *eRHR*-is puudub riigihanke lisaandmete lehel märges keskkonnahoidlike aspektidega arvestamise kohta.
- 2.3. Hankija ei ole riigihanke alusdokumentides rakendanud määruse nr 35 lisa 1 punktides 2.1–2.9 soovituslikult sätestatud valikkriteeriume.

3. Riigihanke alusdokumentides keskkonnahoidlike kriteeriumide kasutamise kontrollimine

3.1. Määruse kohaldamine riigihanke korraldamisel

RHS § 2 lg 2 kohaselt tuleb riigihangete planeerimisel ning korraldamisel arvestada muu hulgas keskkonnahoidlike lahendustega. Kui hankelepingu esemeks olevale asjale või teenusele on kehtestatud keskkonnahoidlikkuse kriteeriumid, siis vastavalt RHS § 77 lg-le 6¹ peavad riigihanke alusdokumendid (edaspidi ka *RHAD*) sisaldama tingimusi, mis arvestavad kogu kasutusega hõlmavate energia- ja keskkonnamõjudega.

Määrus nr 35 nimetab neli valdkonda, mille hankimisel peab hankija RHAD-i lisama kohustuslikud keskkonnahoidlikud kriteeriumid. Samuti on määruses nr 35 sätestatud vabatahtlikud valikkriteeriumid, mida on hankijal soovitatav RHAD-i lisada, kuid mille lisamine ei ole hankijale kohustuslik. Määruses nr 35 nimetatud keskkonnahoidlikud tingimused kuuluvad olemuslikult erinevatesse RHAD-i osadesse: kvalifitseerimise tingimus, tehniline kirjeldus, vastavustingimus, hindamiskriteerium, lepingutingimus. Olenemata sellest, kas tegemist on tehnilise kirjelduse või lepingutingimusega, tuleks hankijal kehtestada keskkonnahoidlikud kriteeriumid RHAD-is pakkumuse vastavustingimustena. eRHR võimaldab hankijatele näidiseks sisestada pakkumuse vastavustingimused ja hindamise kriteeriumid. Nende kasutamisel lisandub hankele keskkonnahoidlikkust esile tõstev märkis – „roheline leheke“. Nii saab hankija keskkonnahoidlikke hankide eRHR-ist otsida ja enda riigihankes eeskujuks võtta. Samuti on riigil vaja esitada keskkonnahoidlikest hangetest ülevaateid Euroopa Komisjonile, mis poleks võimalik, kui riigihankel ei ole rohelise lehekese märget. Seega, kui hankija sätestab keskkonnahoidliku tingimuse lepingu projektis, peaks rohelise lehekese märke saamiseks siiski kehtestama registris ka vastavustingimuse (nt kinnitus, et pakkuja täidab lepingus sätestatud nõude). Seetõttu on näidisklauslid sõnastatud just vastavustingimuseks (vt „Keskkonnahoidlikud nõuded mööblile, puhastustoodetele ja -teenustele, paberile ja kontori-IT seadmetele – määruse nr 35 rakendamise juhend hankijale“, lk 2).

Määruse nr 35 § 1 lg-st 1, lg 3 p-st 1, §-st 3 ja §-st 5 tulenevalt on avaliku sektori ja võrgustikusektori hankijad kohustatud mööbli hankimisel kehtestama RHAD-is keskkonnahoidlikud kriteeriumid vastavalt määruse nr 35 lisas 1 „Mööbli keskkonnahoidlikud kriteeriumid“ sätestatule.

Tartu Linnavalitsus on käsitatav RHS § 5 lg 2 p 2 alusel avaliku sektori hankijana, kes on vastavalt RHS § 5 lg-le 1 kohustatud järgima riigihangete teostamisel ja määruses nr 35 nimetatud mööbli hankimisel RHS-is sätestatud korda, sh täitma keskkonnahoidlikkuse kriteeriumidega seotud kohustusi.

Mööbel (CPV: 39100000-3 - mööbel, 50850000-8 – mööbli remondi- ja hooldusteenused) määruse nr 35 tähenduses on eraldiseisvad või sisseehitatud moodulid, mida kasutatakse peamiselt panipaigana, esemete ladustamiseks või riputamiseks või pindadena, millel kasutajad saavad puhata, istuda, süüa, õppida või töötada, kas sise- või välistingimustes. Mööbel määruse nr 35 tähenduses ei hõlma järgmisi tooteid: (i) tooted, mille esmane kasutusotstarve ei ole mööblina kasutamine (mh tänavavalgustus, piirded, tarad, redelid, kellad, mänguväljakuvastus, peeglid, kaablikanalid, postvalgustid ning hoone juurde kuuluvad tooted, nagu trepiastmed, ukse, aknad, põrandakatted ja hoone välisvooder); (ii) transpordivahenditesse paigaldatud mööbel; (iii) mööblitooted, mis sisaldavad enam kui 5 (massi)protsenti materjale, mis ei ole täispuut, puidupõhised paneelid, kork, bambus, rotang, plastid, metallid, nahk, pealistatud riie, tekstiilid, klaas või polstrimaterjalid (vt „Keskkonnahoidlikud nõuded mööblile – määruse nr 35 rakendamise juhend hankijale“, lk 3).

Määrus nr 35 kohaldub hankemenetlustele (RHS § 77 lg-s 7¹ sätestatud määrusandlusvolitus sisaldub RHS-i 2. ptk-i sätetes), samuti lihthankemenetlustele (RHS § 125 lg 5) ning sotsiaal- ja eriteenuste erimenetlustele (RHS § 126 lg 7) (vt ka „Keskkonnahoidlikud nõuded mööblile,

puhastustoodetele ja -teenustele, paberile ja kontori-IT seadmetele – määruse nr 35 rakendamise juhend hankijale“, lk 4).

06.05.2022 eRHR-is avaldatud hanketeatega alustas hankija avatud hankemenetlust Tartu koduta loomade varjupaiga ehitustöödeks (CPV kood 45213000-3 Ärihoonete, ladude ja tööstushoonete, transpordiga seotud hoonete ehitustööd). Riigihanke mahtu kuulub lisaks ehitustöödele ka Tartu koduta loomade varjupaiga sisustus ja mööbel vastavalt hankedokumentides sätestatud tingimustele (vt täpsemalt kontrolliakti p 3.2).

Järelikult pidi hankija riigihanke läbiviimisel, sh RHAD-i koostamisel, arvestama RHS § 77 lg-s 6¹ ja määruses nr 35 sätestatud nõuetega.

3.2. Keskkonnahoidlikud kriteeriumid ja nende kontroll

Määruse nr 35 § 3 sätestab, et hankija peab kehtestama §-s 1 nimetatud nelja tooterühma ja teenuse, sh mööbli (vt § 1 lg 3 p 1), hankimisel RHAD-is käesoleva määruse lisades sätestatud keskkonnahoidlikud kriteeriumid. Hankijal on õigus lisada täiendavalt valikkriteeriumeid või kriteeriume ise sõnastada. Täpsemad nõuded mööbli keskkonnahoidlikele kriteeriumidele sisalduvad määruse nr 35 lisa 1, mille alusel jagunevad kriteeriumid hankija jaoks RHAD-is kasutamiseks kohustuslikeks ning soovituslikeks valikkriteeriumideks.

Määruse nr 35 lisa 1 p-des 1.1-1.4 on sätestatud kohustuslikud kriteeriumid mööblile, mida RHAD peab sisaldama: 1.1 kogu puit ja kõik puidupõhised materjalid peavad olema pärit seaduslikest allikatest saadud puidust; 1.2 pakkuja peab deklareerima kõik Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1907/2006, mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist (REACH) (ELT L 396, 30.12.2006, lk 57–59), kandidaatainete loetellu kantud ained, mille sisaldus tootes ja mis tahes selle koostisosas või materjalis ületab 0,1 (massi)protsenti; 1.3 pakkuja esitab selged demonteerimis- ja parandusjuhised (nt paberil, elektrooniliselt või videona), et mööblitoodet on võimalik mööbliosade asendamiseks demonteerida seda kahjustamata. Mööblit saab käsitööriistade abil lahti võtta ja selle osasid vahetada ilma väljaõppeta isik; 1.4 pakkuja annab tootele vähemalt kaheaastase garantii, mis jõustub toote üleandmise kuupäeval. Garantii hõlmab remonti ja asendustoote andmist garantiiremondi ajaks. Garantii tagab toodete vastavuse lepingu tingimustele lisatasusid kohaldamata. Pakkuja tagab varuosade või samaväärset funktsiooni täitvate elementide olemasolu vähemalt kahe aasta jooksul pärast mööblitootet üleandmise kuupäeva. Pakkuja esitab kontaktandmed, mida kasutatakse varuosade tarnimiseks.

Lisaks on määruse nr 35 lisa 1 p-des 2.1-2.9 sätestatud soovituslikud kriteeriumid mööblile, mida võib RHAD sisaldada: 2.1 Pakkuja renoveerib hankija antud mööbliesemeid kindlaksmääratud nõuete kohaselt. Olenevalt renoveeritava mööbli liigist ja olemasoleva mööbli seisukorrast kirjeldab hankija võimalikult üksikasjalikult, milliseid toiminguid tuleb teha (nt metallraami ülepihustamine, puitpindade parandamine ja/või uuesti viimistlemine, polstri vahetamine, töölaua ümberseadistamine jne); 2.2 tootele on väljastatud Euroopa Liidu ökomärgis või muu riiklik I tüüpi ökomärgis; 2.3 polstrimaterjalidele on väljastatud Euroopa Liidu ökomärgis või muu riiklik I tüüpi ökomärgis; 2.4 Kui mööbli polstris kasutatakse vahtmaterjalist pehmenlust, ei tohi selliste pehmenlustmaterjalide tootmisel kasutada halogeenorgaanilisi ühendeid vahustava aine ega vahustava abiainena; 2.5 formaldehüüdi heide kõigist tarnitud puidupõhistest paneelidest sellisel kujul nagu neid mööblitootes kasutatakse (st pealistamata, pinnatud, pealistatud, spoonitud) ning mille tootmisel kasutati formaldehüüdi põhinevaid vaike, peab olema võrdne standardi EN 13986 B lisa määratletud formaldehüüdi heitkoguste ELi piirnormidega või nendest väiksem või vastama muule samaväärsele rahvusvahelisele või Euroopa standardiorganisatsiooni standardile; 2.6 pinnakattesegusid, mida mööblitootja kasutab mööblitoodete puit- või metallosade katmiseks, ei klassifitseerita Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1272/2008 (ELT L 353, 16.12.2008, lk 1–1355) kohaselt järgmiselt: 2.6.1 1. või 2. ohukategooria: kantserogeensed, mutageensed või

reproduktiivtoksilised; 2.6.2 suu- ja nahakaudse manustamise ning sissehingamise korral äge mürgisus (1. ja 2. ohukategooria) või vesikeskkonda ohustav äge toime (1. ohukategooria); 2.6.3 1. ohukategooria – mürgisus sihtelundi suhtes. Pinnakattesegud ei tohi sisaldada lisandeid, mis sisaldavad kaadmiumi, pliid, kroom (VI), elavhõbedat, arseeni või seleeni kontsentratsioon, mis ületab 0,010 massiprotsenti; 2.7 ühegi valmis mööblitootes kasutatava metallist koostisosa galvaanilisel katmisel ei ole lubatud kasutada kaadmiumi. Niklit võib galvaanilisel katmisel kasutada ainult siis, kui nikli vabanemise määr galvaaniliselt kaetud koostisosadest on standardi EN 1811 või muu samaväärse rahvusvahelise või Euroopa standardiorganisatsiooni standardi kohaselt alla 0,5 µg/cm² nädalas; 2.8 pakkuja kogub mööbli kokku vahetult hankija kindlaksmääratud kohast ning osutab korduskasutamise ja ringlussevõtu teenust mööbli puhul, mis on jõudnud oma kasutusea lõpuni. Pakkuja esitab kirjelduse, kuidas tal on kavas pikendada mööbli kasutusiga selle korduskasutamiseks tarnimisega; 2.9 pakendid peavad koosnema hõlpsasti ringlusse võetavast materjalist ja/või taastuvatest ressurssidest pärit materjalidest või olema korduvalt kasutatavad. Kõiki pakendimaterjale peab saama hõlpsasti käsitsi sorteerida ühest materjalist koosnevateks ringlusse võetavateks osadeks (nt kartong, paber, plast, tekstiil).

Hankija on hankedokumentide lisa „Hankeleping“ p-s 1.1.1 lepingu eset kirjeldanud järgmiselt: „Lepingu esemeks on riigihanke, viitenumber 249912, Tartu koduta loomade varjupaiga (edaspidi Ehitise) hankedokumentides kirjeldatud ehitustööd, sh kõik ettevalmistavad tegevused (sildi, aia jms paigaldamine, hoonesisesed ettevalmistavad tööd - näiteks lammutustööd, seadmete demontaaž jms), koos kõigi tööde teostamiseks vajalike täiendavate projekteerimistöödega, ekspertiisidega, materjalide, ehitustööde ja – konstruktsioonide ning ehituse käigus paigaldatavate seadmete ja asjade (sh mööbel ja muu sisustus) hangetega kuni Ehitise täieliku valmimiseni, mis võimaldab Ehitist pärast Tellijale üleandmist sihipäraselt kasutada, kogu Ehitise kohta Tellija poolt kooskõlastatud vormis Ehitise ülevaatuse akti või muu Ehitise kasutusloa valmidust tõendava dokumendi allkirjastamiseni pädevate organite poolt ning tööde vastuvõtmiseni Tellija poolt (edaspidi nimetatud Ehitustööd või Tööd).“

RHAD-i lisa „Lisateave“ p-de 14-15 kohaselt on riigihanke eesmärk lisaks ehitustöödele tarnida tähtaegselt ka Tartu koduta loomade varjupaiga sisustus vastavalt hankedokumentides sätestatud tingimustele. Eesmärgiks on varjupaiga sisustuse ost koos transpordiga paigalduskohta ning paigaldamine koos kõigi sellega kaasnevate töödega, sh erilahenduses toodete tööjooniste koostamine, sisustuse montaaž, asetamine paigalduskohta, pakendite utiliseerimine, ühendamine tehnosüsteemidega, kasutaja koolitus, eestikeelsete kasutus- ja hooldusjuhendite üleandmine jne. Pakkujal tuleb arvestada hanke mahtu kõik tööd selliselt, et tarnitav sisustus oleks täielikult kasutusvalmis.

Hanke objektiks olevate tööde tehnilises kirjelduses (ehitusprojektis) on sisekujunduse osas esitatud loetelu sisustuselementidest ja tellitavast mööblist. Ehitusprojekti üldosa p-s 3.4.3 on märgitud: „Erinõuded sisustusele ja inventarile lähtuvad ruumide spetsiifikast. Mööbli valikul arvestatakse selle vastupidavust ja funktsionaalsust.“

Ehitusprojekti seletuskirja p-s 1.3.1 on täiendavalt märgitud: „Ehituse käigus tuleb kinni pidada Eesti Vabariigi territooriumil asjasse puutuvatest seadustest, määrustest, eeskirjadest ja selleks volitatud ametiisikute ettekirjutustest. Töövõtja peab järgima kõiki materjalide tarnijate poolt toote kasutamiseks esitatud tingimusi. Ehitustööd tuleb teha hea ehitustava kohaselt“.

Rahandusministeeriumi hinnangul ei ole ehitusprojekti seletuskirjas esitatud üldine viide piisav, kuna määrus nr 35 kohustab hankijat sätestama konkreetseid nõuded riigihanke alusdokumentides.

Hankija ei ole tellitava mööbli puhul rakendanud riigihanke alusdokumentides määruse nr 35 lisa 1 punktides 1.1–1.4 sätestatud kohustuslikke keskkonnahoidlikke kriteeriume.

Samuti ei ole hankija tellitava mööbli puhul rakendanud määruse nr 35 lisa 1 punktides 2.1–2.9 soovituslikult sätestatud valikkriteeriume.

4. Tähelepanekud ja soovitused

Palume hankijal edaspidi pöörata suuremat tähelepanu sellele, et juhul kui riigihanke raames soovitakse tellida tooteid, millele on kehtestatud kohustuslikud keskkonnahoidlikud nõuded, oleks nende nõuetega arvestatud riigihanke alusdokumentide koostamisel ning märkida see ka eRHR-is hanke lisaandmete lehel („Keskkonnahoidlikud aspektid: On“). Lisaks soovitame hankijal kaaluda, kas mööbli hankimisel oleks võimalik rakendada soovituslikke keskkonnahoidlikke kriteeriume. Keskkonnahoidlike kriteeriumide näidisklauslitega, koolitusmaterjalidega ja muu asjakohase oskusteabega tutvumiseks soovitame hankijal külastada Kliimaministeeriumi veebilehel asuvat keskkonnahoidlike riigihangete rubriiki.

5. Järeldused

- 5.1. Hankija ei ole riigihanke ettevalmistamisel ja läbiviimisel arvestanud määrusest nr 35 tulenevate kohustuslike keskkonnahoidlike kriteeriumidega. Palume hankijal edaspidi lisada mööbli hankimisel alati RHADi ka määruse nr 35 lisa 1 punktides 1.1. - 1.4. tulenevad nõuded.
- 5.2. Hankija ei ole riigihanke alusdokumentides rakendanud määruse nr 35 lisa 1 punktides 2.1–2.9 soovituslikult sätestatud valikkriteeriume.
- 5.3. Hankepraktika hea taseme hoidmiseks ja edasiarendamiseks on hankija asutuses riigihangete korraldamisega tegelevatel isikutel kasulik perioodiliselt tutvuda nii Rahandusministeeriumi kui ka Kliimaministeeriumi veebilehel avaldatud (keskkonnahoidlike) riigihanke juhendite, analüüsidega ja vastustega korduma kippuvatele küsimustele ning osaleda riigihangete alastel koolitustel.
- 5.4. eRHR-i puudutavates küsimustes abistab hankijat Riigi Tugiteenuste Keskuse koosseisus tegutsev registri kasutajatugi (tel. 611 3693, E-R kell 9:00–12:00; 13:00–15:00; e-post register@riigihanked.riik.ee).

(allkirjastatud digitaalselt)

Estella Põllu
riigihangete valdkonna juht
riigi osaluspoliitika ja riigihangete osakond

Järelevalvetoiminguid teostanud ametnik:

(allkirjastatud digitaalselt)

Kertu Kuiv
jurist
riigi osaluspoliitika ja riigihangete osakond